

HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ

Andrije Hebranga 40, 10 000 Zagreb tel.: 42-06-04,42-06-27 fax.: 42-06-27

1 SKUPLJANJE GRAĐE

1.1 Otkup i dar

U 1996. godini broj predmeta u muzejskim zbirkama povećao se za 251 predmet. Uz ostalo, prikupljeno je:

- 33 fotografije (otkupom: 10, darom: 23) te 6 velikih spomen-albuma s 1447 fotografija i brojnim likovnim i literarnim priložima (dar)
- 25 arhivalija - svjedodžbe, rukopisi, spomenari, izvješća, rukopisni ljetopisi škola (sve darovano)
- 4 školska propisa (otkupom: 1, darom: 3)
- 32 školska udžbenika i priručnika (otkupom: 17, darom: 15)
- 79 učeničkih školskih listova (sve darovano)
- 56 likovnih, ručnih i drugih radova učenika (sve darovano)
- 3 školske klupe i jedna katedra (sve darovano)
- 7 učila (otkupom: 3, darom: 4), te zbirka osnova za gradnju školskih zgrada
- 1 odlikovanje: Orden sv. Save (otkupom)

Među darovanim predmetima vrijednošću se posebno ističe:

- šest velikih spomen-albuma koji svjedoče o školskom životu i društvenim prilikama u kojima su se (1931. - 1939.) školovali učenici zagrebačke III. muške realne gimnazije (dar dr. D. Cesara iz Zagreba)
- dva rukopisna školska ljetopisa, 19. - 20. st. (dar škole u Vugrovcu)
- školska oprema (klupe i katedra, poč. 20. st.) škole u Vugrovcu (dar Župnoga ureda u Vugrovcu)
- fotografije Kr. velike gimnazije u Požegi i Kr. gospodarskog i šumarskog učilišta u Križevcima (dar I. Korača iz Samobora)

Od otkupljenih predmeta ističemo:

- Orden sv. Save s lentom kojeg je 1925. godine dobio Stjepan Radić obnašajući dužnost ministra prosvjete Kraljevine SHS
- dvije zidne slike za nastavu prirodopisa iz 19. stoljeća Podupirući napore HŠM-a glede prikupljanja suvremenih udžbenika, Ministarstvo prosvjete i športa propisalo je nakladnicima obvezu da jedan (arhivski) primjerak udžbenika dostavljaju ovom muzeju.

1.2 Donacije

Potkraj 1996. muzej je primio i dvije značajne donacije (dr. A. Matić i dr. V. Oštrića) u kojima su vrijedni izvorni dokumenti i školska literatura.

2 ZAŠTITA

2.1 Preventivna zaštita

- U 1996. godini posebna je pozornost poklonjena preventivnoj zaštiti predmeta u muzejskim zbirkama, što je bilo omogućeno kako dobivanjem novoga prostora za muzejske depoe, tako i sredstvima koja je osigurao Gradski ured za obrazovanje, kulturu i znanost.

Većina muzejskih predmeta preseljena je i smještena u nove depoe za koje je nabavljena i u službu stavljena sljedeće nova oprema:

4 metalna arhivska ormara (UD-100), 6 ladičara (PA-110), 2 metalna kartotečna, ormara (KO-41), 63 m. metalnih polica i 110 m. drvenih polica, 4 defenzora (AC 6), 10 polimetara

U depoima su redovito održavani i kontrolirani mikroklimatski uvjeti.

- Radi preventivne zaštite nabavljeno je: 1000 spremnica za negative, 2500 spremnica, od melinex-folije za fotografije, 4 rola beskiselnoskoga papira, 56 kg rola folije melinex
- U zbirkama je očišćeno, provjetreno, preventivno zaštićeno (po potrebi PH-neutralnim, beskiselnim kartonom odn. papirom ili folijom) te pohranjeno: 320 crteža (poč. 20. st.), 100 zemljopisnih karata (18.-20. st.), 12 zemljopisnih reljefa (19. st.), 852 zidne table za školsku obuku (19. st.), 1586 likovnih radova učenika (19. st. i I. pol. 20. st.), 30 predmeta školske opreme: školske klupe i ploče, računala ... (kraj 18. - poč. 20. st.), 120 omota arhivskoga gradiva o osnovnim i srednjim školama (19. st.), 30 rukopisnih ljetopisa škola (19. st. i poč. 20. st.), 350 izvornih fotografija
- Uz to, očišćeno je i preseljeno u novi prostor 5000 udžbenika, priručnika, atlasa i školskih propisa, a 2133 učenička lista razvrstano je te pohranjeno u 66 signiranih kutija.

2.2 Restauracija i konzervacija

Iz zbirke udžbenika i priručnika restaurirano je i konzervirano 30 knjiga (Restauratorska radionica HDA).

3 DOKUMENTACIJA

3.1 Inventiranje i katalogiziranje

Nastavljajući intenzivniji rad na obradi muzejskih predmeta i izradi potrebne dokumentacije o njima, u prvom redu zbog nepotpunosti naslijeđene dokumentacije te zbog zahtjeva stalnoga postava, u 1996. obavljeno je:

- u zbirkama učila, školske opreme i likovnih radova izrađena je dokumentacija za 867 predmeta (inventarna knjiga, matični kartoni i omoti). Riječ je o predmetima iz 19. i s početka dvadesetog stoljeća, i to učilima za zemljopis, povijest, prirodopis i početnu stvarnu obuku, zatim o učeničkim radovima iz tih predmeta, kao i o likovnim radovima učenika i nastavnika
- u zbirci fotografija inventirana je i katalogizirana 181 fotografija
- u kompjutorsku bazu podataka uneseni su kataloški podaci o 555 udžbenika i priručnika, 55 atlasa, 170 školskih propisa

■ u zbirci školskih listova podaci o 245 naslova / 877 brojeva odn. sveščića uneseni su u kompjutorsku bazu podataka

3.2 Fototeka

Fotografski je smimljeno 100 muzejskih predmeta.

Za dokumentaciju o izložbama i drugim programima muzeja izrađeno je 88 fotografija.

3.3 Dijateka

Dijateka muzeja dopunjena je s 32 dijapozitiva.

3.4 Videoteka

Za videoteku je snimljeno ili presnimljeno 315 minuta video-dokumentacije.

3.5 Hemeroteka

Hemeroteka muzeja (novinski članci o školstvu) povećana je za 858 jedinica.

Kroz Knjigu ulaska muzejske, bibliotečne i arhivske građe provedeno je 618 jedinica, pojedinačno ili skupno.

U Knjizi izlaska (radi privremene posudbe) provedeno je 326 predmeta.

4 KNJIŽNICA

Čitaonica Pedagoške knjižnice Davorina Trstenjaka bila je tijekom 1996. otvorena za javnost svakodnevno od 10 do 14 sati.

4.1 Nabava (razmjena, dar, kupnja)

U 1996. nabavljeno je 228 naslova monografskih publikacija (kupnjom: 117, darom: 111) te 39 naslova periodičkih publikacija, časopisa i novina (pretplatom: 10 naslova, darom/razmjenom: 29 naslova).

4.2 Obradba knjižničkog fonda

U kompjutorsku bazu podataka, uz dopunjavanje postojećih zapisa, uneseni su kataložni podaci o 1123 monografske publikacije i 38 novih naslova periodike. Usporedno s tim nastavilo se s novim signiranjem knjižnog fonda, izdvajanje knjiga za zbirku udžbenika i priručnika te naslova za otpis, kao i označavanje građe za restauriranje ili novi uvez.

4.3 Zaštita knjižničkog fonda

Očišćeno je oko 3000 svezaka.

Uvezana su 23 godišta časopisa.

4.4 Ostalo

Tijekom 1996. u čitaonici su radila 302 korisnika, pretežito studenti i istraživači povijesti školstva, kojima su na korištenje dane 652 knjige i 132 sveska periodike. Na telefonske upite dane su 44 obavijesti o knjižnom fondu.

5 STALNI POSTAV

Budući da je muzeju konačno dodijeljen prostor za proširenje (650 m²), ranije izrađena koncepcija stalnoga postava izmijenjena je i dopunjena. Napravljen je sinopsis stalnoga postava te pripremljeni nacrti i druga

dokumentacija potrebna za uređenja prostora i izradu/nabavu izložbene opreme.

Uređenje i otvorenje stalnoga postava u planu je za 1997.

6 STRUČNI RAD

Najveći dio stručnoga rada, osim obrade muzejskih predmeta, bio je vezan za preseljenje i razmještaj muzejskih zbirki, te njihovo sređivanje u novim prostorima depoa.

Oko 200 osoba dobilo je obavijesti (usmene ili pisane) od stručnog osoblja muzeja o muzejskim zbirkama i o temama za koju su pokazali zanimanje.

Građa iz muzejskih zbirki bila je dana na korištenje osamdeset trojici istraživača i studenata, ponajviše radi obrade tema o školama, udrugama i pojedincima iz prošlosti hrvatskoga školstva.

6.1 Ekspertize

Obavljeno je desetak usmenih ekspertiza, uglavnom u vezi s predmetima za otkup.

6.2 Posudba građe

Tijekom 1996. muzej je posudio srodnim ustanovama, ponajviše za izložbe na kojima je i surađivao, 326 predmeta. Ti su predmeti posuđeni Zavičajnom muzeju u Ozlju (Retrospektiva Slave Raškaj), Muzeju Prigorja (izložba *Povijest školstva u Sesevskom prigorju*), Muzeju seljačkih buna u Gornjoj Stubici (izložba *Stari zanati Hrvatskoga zagorja*), Narodnom sveučilištu u Krapini (izložba *Tradicijski obrti Hrvatskoga zagorja*), MGC-u (izložba *Znanost u Hrvata: prirodoslovje i njegova primjena*), Hrvatskom povijesnom muzeju (izložba *Museum 1846.-1996.*), Družbi Hrvatskoga zmaja (izložbe *Kajkaviana Croatica* i *Djelo J. Mikanca*), OŠ Dragoje Jarnević u Karlovcu (izložba u povodu 100. obljetnice zgrade), Fondu *Spasite djecu Hrvatske* (reprodukcije za razglednice), Pravnom fakultetu u Zagrebu (izložba u povodu 200. obljetnice), Knjižnici Voltino (izložba o Sveučilištu u Zagrebu), Knjižnici u Samoboru (izložba o S. Fabkoviću), Knjižnici V. Nazora (izložba Andersenovih bajki), Gradskoj knjižnici u Sisku (međubibliotečna posudba), Matici Hrvatskoj (razne prigode), Uredu za žrtve rata RH (izložba o pravima djeteta).

Posudbi predmeta prethodio je izbor građe, izrada kataložkih jedinica te priprema posudbene dokumentacije.

6.3 Djelovanje u strukovnim društvima

Vesna Rapo

■ Hrvatsko društvo folklorista, Hrvatsko etnološko društvo, Muzejsko društvo te Matica hrvatska Ivan Vavra

■ Hrvatska akademija odgojnih znanosti, Hrvatski pedagoško-književni zbor te Europski forum za slobodu odgoja

Elizabeta Serdar

■ Hrvatski komitet ICOM-a te Muzejsko društvo

6.4 Sudjelovanje na kongresima, seminarima

Ivan Vavra

- Sabor hrvatskih pedagoga *Pedagogija i hrvatsko školstvo*, Opatija, 29. travnja - 1. svibnja 1996. (izlaganje *Glavni problemi hrvatske školske i pedagoške historiografije*)

- Znanstveni skup *Razvoj visokoga školstva u Hrvata*, Zadar, 15. listopada 1996.

- IX. križevački pedagoški dani - Stručno-znanstveni skup *Nastava i učenje, Križevci*, 18. - 19. listopada 1996. (izlaganje *Nastava i učenje u vrijeme prvog hrvatskog školskog zakona (1874.)*) Štefka Batinić

- Znanstveni skup *Muzej - jučer, danas, sutra*, Zagreb, 12. - 14. studenoga 1996. (izlaganje *Postanak i razvoj Pedagoške knjižnice Davorina Trstenjaka te njena važnost za pedagošku i školsku historiografiju*)

Vesna Rapo

- Znanstveni skup *Folkloristička istraživanja u tijeku*, Varaždin, 13. - 14. prosinca 1996. (izlaganje *Visoki tečaj umjetnina*)

6.5 Publicistička djelatnost

Ivan Vavra

- In memoriam - Branko Pleše (1922.-1969.) - Šolska kronika (Ljubljana), 5(XXIX), 1996.

- Branko Pleše (1922.-1966.) - Napredak (Zagreb), br. 4, 1996.

- *Šolska knjižnica : hrvatska književnost od Bačanske ploče do naših dana* : IV. kolo (redaktor). - Erasmus Naklada (Zagreb)

Vesna Rapo

- Građa o vinogradarstvu u Hrvatskom školskom muzeju (priređivanje za tisak), Vijesti HDF. - br. 1-2, 1996. (tekst i kompjutorska priprema)

- Radovi Hrvatskog društva folklorista (Zagreb), vol. 4 (glavna i odgovorna urednica)

Štefka Batinić

- *Čitanje u perivoju* - Školske novine, br. 36, 1996.

Elizabeta Serdar

- *Razstavna i druga dejavnost v Hrvatskem šolskem muzeju 1995./96.* - Šolska kronika (Ljubljana), 5(XXIX), 1996.

6.6 Stručno usavršavanje

Kao stipendistica austrijskog Saveznoga ministarstva za znanost, promet i umjetnost Štefka Batinić bila je od 5. do 30. kolovoza 1996. na stručnom usavršavanju iz bibliotekarske struke u Međunarodnom institutu za dječju književnost i istraživanje čitanja.

6.7 Tečajevi, studijska putovanja

Elizabeta Serdar

- Tečaj *Edukacija u muzejima*, 21. - 22.11.1996.

- Stručno putovanje u Veneciju i Trst, 28. - 29. 11. 1996

Vesna Rapo

- Stručno putovanje u Veneciju i Trst, 28. - 29.11.1996. svi stručni djelatnici muzeja

- Stručno putovanje u Pečuh, 19.12.1996.

- Stručni djelatnici muzeja bili su nazočni na nizu predavanja s pedagoškom ili muzeološkom tematikom

7 ZNANSTVENI RAD

7.1 Projekt Stoljeća hrvatskoga školstva

Prema elaboratu Ivana Vavre (osnove koncepcije i sadržaja, te plan izrade i objavljivanja opsežnog i reprezentativnog povijesnog pregleda hrvatskoga školstva), stručni djelatnici muzeja (E. Serdar, V. Rapo, Š. Batinić i B. Majhut) istraživali su građu i pripremali priloge za knjigu *Stoljeća hrvatskoga školstva*.

Uz stručni rad kustosi muzeja nastavili su istraživanja na pojedinim područjima:

- povijest predškolskog institucionalnog odgoja (E. Serdar)

- hrvatska književnost za djecu 1850. - 1945. (B. Majhut)

- ženski ručni rad, stručno školstvo, židovske

- konfesionalne škole, hrvatsko školstvo u dijaspori (V. Rapo)

- osnovno i srednje školstvo u Hrvatskoj i Slavoniji do 1918. (I. Vavra)

7.2 Organizacija znanstvenih skupova

V. Rapo bila je i organizatorica V. znanstvenog skupa HDF-a *Folkloristička istraživanja u tijeku* (Varaždin, prosinac 1996.).

7.3 Objavljeni radovi

- *Knjižnica za mladež HPKZ-a do 1918.* / Berislav Majhut: - Umjetnost i dijete, br. 4-6, 1995.

- *Glavni problemi naše školske i pedagoške historiografije* /Ivan Vavra: - Pedagogija i hrvatsko školstvo, HPKZ, Zagreb, 1996.

8 IZLOŽBENA DJELATNOST

U prostoru muzeja održane su izložbe (otvorene: utorkom - petkom 10 - 18 sati, subota i nedjelja 10 - 14 sati):

- *Da nisam kakav jesam* - austrijska književnost za djecu i mladež o slobodi i toleranciji (suradnja s Austrijskim kulturnim institutom), siječanj 1996.

- Workshop likovnih umjetnosti Tatjane Kostanjević u Lovranu, siječanj - veljača 1996.

- LIDRANO 96 - izložba školskih listova osnovnih i srednjih škola, ožujak 1996.

- *Finska - 500 godina na europskim zemljovidima* (suradnja s Veleposlanstvom Finske, Beč), ožujak - travanj 1996.

- Izložba iz fundusa o pučkoj školi 19. st. (u sklopu akcije *Što je u muzeju oduševilo Baltazara?*), travanj - svibanj 1996.

- Likovni radovi djece Kyota - grada prijatelja Zagreba (suradnja sa zagrebačkim Gradskim poglavarstvom), svibanj - lipanj 1996.

- *Briga za mlade i njihovo zdravlje* - izložba likovnih učeničkih radova (u sklopu akcije Gradskoga ureda za obrazovanje, kulturu i znanost), svibanj - lipanj 1996.

- Likovni radovi učitelja likovne kulture (suradnja s Klubom prosvjetnih djelatnika grada Zagreba), lipanj 1996.

- Izložbena promocija grafičkih mapa Naš Samobor OŠ Bogumil Toni iz Samobora, lipanj 1996.

- Izložba o pravima djeteta (u suradnji s Uredom za žrtve rata Vlade RH i Uredom UNICEF-a za Hrvatsku) prosinac 1996.

Izvan muzeja bile su izložbe:

- *Molitva za mir* (izložba u sklopu Dana Hrvatske u Japanu, priredena na poticaj Hrvatskoga veleposlanstva u Japanu i u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa RH), Nagoya (Japan), veljača 1996.
- *Učiteljska knjižnica HPKZ-a 1871.-1943.* (izložba u povodu 125. obljetnice HPKZ-a i Sabora pedagoga Hrvatske), Opatija, travanj - svibanj 1996.
- *Likovni radovi djece Kyota - djeci grada Karlovca* (radovi iz fundusa muzeja izloženi u suradnji s OŠ Braće Seljan), Karlovac, prosinac 1996.

Stručni djelatnici muzeja surađivali su u pripremi izložbi na kojima su u znatnijoj mjeri bili zastupljeni predmeti iz HŠM-a:

- Izložba *100 godina Dječake pučke škole / OŠ Dragojle Jarnević* u Karlovcu, Karlovac, lipanj - srpanj 1996.
- *Povijest školstva u Svesvetskom prigorju*, Muzej Prigorja, rujanj - studeni 1996.
- *325. godišnjica zagrebačkog Sveučilišta*, Knjižnici Voltino u Zagrebu, listopad - studeni 1996.
- *Djeca u ratu* (izbor likovnih radova, suradnja s N. Kirin-Bandalović, Nürnberg, Bazel, Chicago, Amherst (Massachusetts), Washington

Kustosi i vanjski suradnici muzeja odabrali su likovne radove za nastup hrvatske djece na međunarodnim izložbama:

- Međunarodna izložba dječjeg stvaralaštva *Lidice 96* (Češka)
- IX. međunarodni bijenale u Kanagawi (Japan)

9 IZDAVAČKA DJELATNOST

Sve izložbe u muzeju pratili su pozivnica i plakat, a uz izložbe Workshop likovnih umjetnosti Tatjane Kostanjević u Lovranu, te Likovni radovi djece Kyota - djeci grada Karlovca objavljeni su katalogi.

10 EDUKATIVNA DJELATNOST I ODNOSI S JAVNOŠĆU

10.1 Edukativna djelatnost

Zbog svog karaktera HŠM je usmjeren prvenstveno prema školskoj i studentskoj populaciji, zato se pedagoškom radu posvećuje posebna pozornost. O izložbama su i u 1996. obavještavane zagrebačke škole te pozivane da organiziraju skupne posjete izložbama.

10.1.1 Specijalna vodstva

Za učenike osnovnih i srednjih škola održano je šezdesetak specijalnih vodstava po izložbama. Tom je prilikom, u dogovoru s nastavnicima, ovisno o izložbi, interesu učenika i njihovoj dobi, kroz raspravu obrađena određena tema (npr. Granice snošljivost, Što se (ne)vidi na zemljovidu?, Govor znakova, Poroci oko nas, Ljudska prava i dječja prava...)

10.1.2 Predavanja

- U muzeju su održana stručna predavanja o muzejskim zbirkama za tri grupe studenata Pedagoških znanosti (razredna nastava) i četiri grupe studenata PMF (E. Serdar, P. Lovrić)
- Uz izložbu *325. godišnjica Zagrebačkog Sveučilišta* bilo je predavanje o postanku i razvitku Sveučilišta u Zagrebu (I. Vavra).
- Uz izložbu *Briga za mlade i njihovo zdravlje* održan je javni okrugli stol o drogi i alkoholizmu kod mladeži.

Djelatnici muzeja imali su tijekom godine mnoge osobne kontakte te održavali ili uspostavljali suradnju (zbog raznih zahtjeva i programa) s nizom škola, muzejskih i srodnih ustanova te pojedincima raznih struka. Elizabeta Serdar je bila aktivno uključena u rad grupe zagrebačkih muzejskih pedagoga (pri Muzejskom dokumentacijskom centru), kojoj je, na sastanku u Hrvatskome školskom muzeju, prezentirala svoje metode edukativnoga rada u muzeju.

10.2 Odnosi s javnošću

O svim izložbama informirane su redakcije dnevnih listova i HRT, Radija 101 i OTV, te Školske novine, Komunalni vjesnik i Turistički informativni centar.

Prikazi izložaba objavljeni su u Večernjem listu, Vjesniku, Slobodnoj Dalmaciji, Novom listu, Školskim novinama, Smibu, Komunalnom vjesniku, te u programima Hrvatskoga radija, HTV i OTV (na kojima su govorili, u više navrata, V. Rapo, E. Serdar i I. Vavra).

11 UKUPAN BROJ POSJETITELJA

U muzeju je tijekom 1996. godine, na povremenim izložbama bilo oko 4300 posjetitelja, uglavnom učenika osnovnih škola.

Na ostalim programima u muzeju bilo je oko 500 posjetitelja.

O broju posjetitelja izložaba izvan muzeja ne raspoložemo.

12 OSTALE AKCIJE

12.1 Prezantacija donacija

Za medije i suradnike muzeja organizirana je javna primopredaja i predstavljanje donacije dr. D. Cesara (Spomen-albumi III. muške realne gimnazije).

12.2 Investicijska ulaganja vezana za poboljšanje djelatnosti

- Uređen je i djelomično opremljen prostor koji je muzeju dodijeljen 1996. u Hrvatskom učiteljskom domu.
- Uređen je (izmijenjen) dio krovista zgrade koja ima spomeničku vrijednost.
- Instalirana je nova telefonska centrala i telefonski aparati, uspostavljene još dvije telefonske linije i E-mail adresa.
- Nabavljena su dva nova računala (PC), jedan štampač (HP DeskJet 850c) i modem (US Robotics) te fotografski aparat (Nikon) s osvjetljivačem i stativom.